

1 straipsnis ASMENYS, KURIEMS TAIKOMA SUTARTIS

Ši Sutartis taikoma asmenims, kurie yra vienos arba abiejų Susitariančiųjų Valstybių rezidentai.

Komentaras

Šiame straipsnyje nustatomi asmenys, kuriems taikomos Sutarties nuostatos.

Sutartis taikoma fiziniams ir juridiniams asmenims, kurie yra arba Lietuvos, arba užsienio valstybės, arba ir Lietuvos, ir užsienio valstybės rezidentai. Nustatant, ar asmuo laikomas vienos iš valstybių rezidentu, vadovaujama atitinkamais valstybių vidaus įstatymais. Asmens rezidavimo keliose valstybėse atveju, t.y. kai asmuo, pagal atitinkamus tų valstybių vidaus įstatymus yra laikomas abiejų susitariančiųjų valstybių rezidentu, rezidavimo valstybė nustatoma remiantis Sutarties 4 straipsnyje (Rezidentas) įtvirtintomis rezidavimo valstybės nustatymo taisyklėmis.

Pastaba: 19 straipsnio (Valstybės tarnyba), 24 straipsnio (Nediskriminavimas) 1 dalies ir 26 straipsnio (Keitimasis informacija) nuostatos gali būti taikomos ir asmenims, kurie nėra nei Lietuvos, nei užsienio valstybės rezidentai.

1 STRAIPSNIO YPATUMAI PAGAL ATSKIRAS VALSTYBES

Valstybė	Sutarties straipsnio “Asmenys, kuriems taikoma sutartis” nuostatų komentaras
Airija, Armėnija, Austrija, Azerbaidžanas, Baltarusija, Belgija, Bulgarija, Čekija, Danija, Didžioji Britanija ir Š. Airija, Estija (taikoma iki 2006-01-01), Estija (taikoma po 2006-01-01) Graikija, Gruzija, Islandija, Ispanija, Italija, Izraelis, Kanada, Kazachstanas, Kinija, Korėja, Kroatija, Latvija, Lenkija, Liuksemburgas, Malta, Moldova, Nyderlandai, Norvegija, Portugalija, Prancūzija, Rumunija, Rusija, Singapūras, Slovakija, Slovėnija, Suomija, Švedija, Šveicarija, Turkija, Ukraina, Uzbekistanas, Vengrija, Vokietija	Žiūrėti bendrą straipsnio “Asmenys, kuriems taikoma sutartis” komentarą.
JAV	Šios sutarties 1 straipsnio 1 paragrafe nustatyta: 1. Ši Sutartis taikoma asmenims, kurie yra vienos arba abiejų Susitariančiųjų Valstybių rezidentai, išskyrus atvejus, kai Sutartyje numatyta kitaip. Sutartis taikoma fiziniams ir juridiniams asmenims, kurie yra arba Lietuvos, arba JAV, arba ir Lietuvos, ir JAV rezidentai, išskyrus atvejus, kai Sutarties nuostatos nustato kitaip. Nustatant, ar asmuo laikomas rezidentu, vadovaujama atitinkamais vidaus įstatymais ir tik tai atvejais, kai pagal

atitinkamus tų valstybių vidaus įstatymus asmuo laikomas abiejų susitariančių valstybių rezidentu, rezidavimo vietos valstybė nustatoma pagal Sutarties 4 straipsnyje nustatytas taisykles. Be to, pagal šio straipsnio 4 paragrafo nuostatas, Susitariančioji valstybė gali apmokestinti savo rezidentus, o esant pilietybei - gali apmokestinti savo piliečius taip, lyg Sutartis nebūtų taikoma.

Sutarties 1 straipsnio 2 paragrafe nustatyta:

2. Sutartis jokiū būdu neapriboja kokių nors išimčių, atleidimų, atskaitymų, įskaitymų ar kitų nuolaidų, kurie yra dabar ar bus ateityje numatyti: a) bet kurios Susitariančiosios Valstybės įstatymuose arba b) bet kokiame kitame susitarime tarp Susitariančiųjų Valstybių.

Šiame paragrafe nustatomas santykis tarp Sutarties ir valstybių vidaus nacionalinių teisės aktų, bei santykis tarp Sutarties ir kitų Lietuvos ir JAV tarpusavio susitarimų.

Sutartis neapriboja išimčių, atleidimų, atskaitymų, įskaitymų ar kitokių nuolaidų (baigtinio sąrašo nėra), kurios dabar yra nustatytos arba gali būti nustatytos ateityje:

- Lietuvos vidaus mokesčių įstatymuose,
- JAV įstatymuose,
- kitose Lietuvos ir JAV tarptautiniuose dvišaliuose susitarimuose,
- tarptautinėse daugiašalėse sutartyse, kurių dalyvėmis yra ir Lietuva, ir JAV.

Todėl, pavyzdžiui, jei tam tikros privilegijos suteikiamos diplomatams pagal Lietuvos ir JAV pasirašytą konvenciją, šios privilegijos bus taikomos Lietuvos ir JAV rezidentams net ir tuo atveju, jeigu Sutartyje yra nustatyta priešingai.

1 straipsnio 2 paragrafo nuostatose taip pat įtvirtinama, kad Lietuvos ar JAV rezidentams Sutartis negali nustatyti didesnės mokesčių naštos, nei tai numatyta šių valstybių vidaus įstatymuose, išskyrus šio straipsnio 3 paragrafe numatytas išimtis. Be to, Sutartyje įtvirtinta teise apmokestinti susitariančiosios valstybės galės pasinaudoti tik tuo atveju, jei tokia apmokestinimo teisė egzistuoja ir valstybių vidaus įstatymuose.

1 straipsnio 3 paragrafe nustatyta:

3. Neatsižvelgiant į 2 b) punkto nuostatas:

a) bet kokiam ginčui dėl to, ar priemonė yra priskiriama šios Sutarties taikymo sričiai taikomos tik šios Sutarties 26 straipsnio (Abipusio susitarimo procedūra) nuostatos, o šis ginčas sprendžiamas tik pagal šioje Sutartyje numatytas procedūras, ir

Neatsižvelgiant į bet kokius kitus susitarimus, kurių dalyviais yra ir Lietuva, ir JAV, ginčai, kylantys dėl to, ar konkreti priemonė patenka į Sutarties taikymo sritį, gali būti sprendžiami tik Lietuvos ir JAV kompetentingų asmenų susitarimu pagal Sutarties 26 straipsnyje (Abipusio susitarimo procedūra) nustatytą procedūrą.

1 straipsnio 3 paragrafo b punkte nustatyta:

b) jeigu kompetentingi asmenys nenustato, kad apmokestinimo priemonė nepatenka į šios Sutarties taikymo sritį, tai tokiai priemonei taikomi tik šios

Sutarties nediskriminacijos įsipareigojimai, išskyrus tokių nacionalinio režimo ar didžiausio palankumo statuso suteikimo įsipareigojimų atvejus, kurie gali būti taikomi prekybai prekėmis pagal Bendrąjį susitarimą dėl muitų tarifų ir prekybos (General Agreement on Tariffs and Trade). Joks nacionalinio režimo ar didžiausio palankumo statuso suteikimo įsipareigojimas pagal bet kokį kitą susitarimą tokiai priemonei netaikomas.

Jei kompetentingi asmenys nenustato, kad apmokestinimo priemonė nepatenka į Sutarties taikymo sritį, tokiai priemonei turi būti taikomi Sutartyje nustatyti nediskriminavimo įsipareigojimai, įtvirtinti Sutarties 25 straipsnyje (Nediskriminacija) (t.y. vienos Susitariančios valstybės nacionaliniams subjektams kitoje valstybėje negali būti taikomas mažiau palankus apmokestinimo režimas negu tos kitos valstybės nacionaliniams subjektams). Ši nuostata netaikoma tik tais atvejais, kai laikomasi įsipareigojimų prekybai prekėmis pagal Bendrąjį susitarimą dėl muitų tarifų ir prekybos (*General Agreement on Tariffs and Trade*), suteikiant valstybių nacionalinio režimo ar didžiausio palankumo statusą.

1 straipsnio 3 paragrafo c punkte nustatyta:

- c) **Šio paragrafo tikslui “priemonė” yra įstatymas, nurodymas, taisyklė, procedūra, sprendimas, administracinis veiksmas ar bet kokia panaši nuostata ar veiksmas.**

Šiame paragrafe naudojama sąvoka “priemonė” suprantama plačiai, t.y. ji apima įstatymus, nurodymus, taisykles, procedūras, sprendimus, administracinius veiksmus ar bet kokias kitas panašias nuostatas ar panašius veiksmus.

1 straipsnio 4 paragrafe nustatyta:

4. Neatsižvelgiant į bet kokią Sutarties nuostatą, išskyrus šio straipsnio 5 paragrafą, Susitariančioji Valstybė gali apmokestinti savo rezidentus (kaip apibrėžta 4 straipsnyje (Rezidentas)), o esant pilietybei - gali apmokestinti savo piliečius taip, lyg Sutartis nebūtų taikoma. Šiam tikslui sąvoka "pilietis" apima buvusius piliečius ir ilgalaikius rezidentus, kurių tokio statuso netekimo vienas iš pagrindinių tikslų buvo išvengti mokesčio, bet tik dešimties metų laikotarpiu, prasidedančio tokio netekimo dieną.

Išskyrus išimtis, kurios nustatytos šio straipsnio 5 paragrafe, Lietuva ir JAV pasilieka teisę apmokestinti savo valstybės rezidentus ir piliečius taip, kaip tai nustatyta valstybių vidaus mokesčių teisės aktuose.

Pavyzdžiui, remiantis Sutarties 14 straipsnio (Individuali savarankiška veikla) nuostatomis, jei Lietuvos rezidentas JAV vykdo individualią veiklą ne per nuolatinę bazę, tai jo gautos individualios veiklos pajamos bus apmokestinamos ne pagal JAV, o pagal Lietuvos vidaus mokesčių teisės aktų nuostatas. Tačiau, nors pagal 14 straipsnio (Individuali savarankiška veikla) nuostatas, tik Lietuvai suteikiama teisė apmokestinti Lietuvos rezidentų pajamas, jei šis Lietuvos rezidentas turėtų JAV pilietybę, pagal Sutarties

1 straipsnio (Asmenys, kuriems taikoma sutartis) 4 paragrafo nuostatas, JAV taip pat turėtų teisę apmokestinti iš individualios veiklos gautas pajamas.

Atkreipiame dėmesį į tai, kad pagal Lietuvos teisės aktus piliečiai apmokestinami tik tada, jei jie pripažįstami rezidentais, o taip pat į tai, kad Lietuvos teisės aktai nenustato ilgalaikio rezidento sąvokos. Todėl, nepaisant to, kad Sutartis suteikia teisę apmokestinti piliečius ir ilgalaikius rezidentus, Lietuvos piliečiai ar buvę ilgalaikiai rezidentai, kurie mokesčiniu laikotarpiu nėra Lietuvos rezidentai, nebus apmokestinami vien dėl turimos pilietybės arba dėl to, kad praeityje buvo rezidentais.

JAV turi teisę apmokestinti ir buvusius savo valstybių piliečius bei ilgalaikius rezidentus, kaip tai nustatyta JAV vidaus mokesčių teisės aktuose, jeigu jie šio statuso neteko siekdami išvengti mokesčių mokėjimo. Ši nuostata taikoma dešimties metų laikotarpiu, prasidedančiu rezidento statuso ar pilietybės netekimo dieną.

1 straipsnio 5 paragrafe nustatyta:

5. 4 paragrafo nuostatos netaikomos:

- a) nuolaidoms, kurias Susitariančioji Valstybė suteikia pagal 9 straipsnio (Asocijuotos įmonės) 2 paragrafą, pagal 18 straipsnio (Pensijos, socialinis draudimas, rentos, alimentai ir pašalpos vaikams) 2 ir 5 paragrafus ir pagal 24 (Dvigubo apmokestinimo panaikinimas), 25 (Nediskriminacija) ir 26 (Abipusio susitarimo procedūra) straipsnius, ir**

Kai kurios Sutartyje įtvirtintos mokesinės lengvatos turi būti taikomos, nepriklausomai nuo to, kad valstybių vidaus įstatymuose jos nėra numatytos.

Šioje dalyje išvardinti straipsniai, kuriuose nurodytoms lengvatoms netaikomos šio straipsnio 4 paragrafo nuostatos, t.y. jeigu minėtuose straipsniuose nustatoma, kad apmokestinti tam tikras pajamas gali tik viena iš susitariančių valstybių arba tai, kad valstybė turi taikyti kokias nors lengvatas, tai tų straipsnių nuostatos turi būti taikomos neatsižvelgiant į tai, kad 4 paragrafas suteikia susitariančiosioms valstybėms teisę savo rezidentus ir piliečius apmokestinti pagal vidaus mokesčių įstatymus.

Pavyzdžiui, Lietuva moka pensiją JAV piliečiui pagal Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymą. Kadangi pagal sutarties 18 straipsnio (Pensijos, socialinis draudimas, rentos, alimentai ir pašalpos vaikams) 2 paragrafą, išmokas pagal socialinio draudimo ar pan. įstatymus gali apmokestinti tik tokias išmokas išmokanti valstybė, tai tokią pensiją galės apmokestinti tik Lietuva, neatsižvelgiant į tai, kad 1 straipsnio 4 paragrafas suteikia teisę JAV apmokestinti savo piliečius pagal vidaus įstatymus.

5 paragrafo a) punkte išvardyti straipsniai, kuriuose įtvirtintos lengvatos turi būti taikomos Lietuvos ir JAV valstybių rezidentams ir piliečiams:

- 9 straipsnio (Asocijuotos įmonės) 2 paragrafe, siekiant išvengti dvigubo pelno apmokestinimo, įtvirtinama pelno mokesčio koregavimo taisyklė;
- 18 straipsnio (Pensijos, socialinis draudimas, rentos,

alimentai ir pašalpos vaikams) 2 paragrafe įtvirtinama, išmokų, mokamų pagal socialinio draudimo ar panašius įstatymus, apmokestinimo tik išmokas išmokančioje valstybėje taisyklė; nors pagal bendrą taisyklę rentos apmokestinamos rentos gavėjo valstybėje, pagal 5 paragrafo nuostatas įtvirtinama taisyklė, kad vienos valstybės rezidento išmokos, skirtos kitos valstybės rezidento nepilnamečio vaiko išlaikymui, išmokų gavėjo valstybėje neapmokestinamos (pavyzdžiui, jei tokias išmokas moka Lietuvos rezidentas, JAV jos neapmokestinamos);

- 24 straipsnio (Dvigubo apmokestinimo panaikinimas) nuostatose įtvirtinta taisyklė, užtikrinanti dvigubo apmokestinimo panaikinimą (mokesčio įskaitymą) rezidavimo valstybėje, kai vienos susitariančios valstybės rezidentas, o JAV atveju ir pilietis, sumoka mokesčius kitoje susitariančiojoje valstybėje;
- 25 straipsnyje (Nediskriminacija) įtvirtinamas nediskriminavimo principas - susitariančioji valstybė turi užtikrinti vienodas apmokestinimo sąlygas kitos susitariančiosios valstybės nacionaliniams subjektams (pavyzdžiui, JAV turi taikyti tokias pat nacionalinio apmokestinimo taisykles Lietuvos rezidentui, net jei toks asmuo yra JAV pilietis);
- 26 straipsnio (Abipusio susitarimo procedūra) nuostatos, sprendžiant susitariančiųjų valstybių problemas, užtikrina abipusio susitarimo galimybę, kai nesilaikoma sutarties nuostatų arba kai jos klaidingai interpretuojamos, arba, kai kyla sutartyje neaptarti klausimai.

b) nuolaidoms, kurias Susitariančioji Valstybė pagal 19 (Valstybinė tarnyba), 20 (Studentai, praktikantai ir tyrinėtojai) ir 28 (Diplomatinių atstovybių ir konsulinių įstaigų darbuotojai) straipsnius suteikia fiziniams asmenims, neturintiems tos Valstybės pilietybės ar leidimo nuolatos gyventi toje Valstybėje

5 paragrafo b) punkte išvardyti straipsniai, kuriuose įtvirtintos priimančioje valstybėje gaunančiųjų pajamas asmenų apmokestinimo išimtys, kai tokie asmenys neturi priimančiosios valstybės pilietybės ar leidimo nuolatos gyventi priimančiojoje valstybėje, tačiau laikinai dėl tam tikrų priežasčių (dirba, studijuoja ir t.t.) būna kitoje, nei savo rezidavimo vietos susitariančiojoje valstybėje.

Prie tokių asmenų priskiriami: valstybės tarnautojai (19 straipsnis - Valstybinė tarnyba); studentai, praktikantai, tyrinėtojai (20 straipsnis - Studentai, praktikantai ir tyrinėtojai); diplomatinių atstovybių ir konsulinių įstaigų darbuotojai (28 straipsnis - Diplomatinių atstovybių ir konsulinių įstaigų darbuotojai). Šių asmenų pajamos, gaunamos iš tiesioginės jų veiklos kitoje nei rezidavimo vietos susitariančiojoje valstybėje, apmokestinamos tik pagal tos susitariančiosios valstybės įstatymus, kurios rezidentais jie yra laikomi.

	<p>Šioje dalyje minimais atvejais priimančioji valstybė, kurioje fiziniai asmenys, neturintys tos valstybės pilietybės ar leidimo nuolat joje gyventi, vykdo atitinkamą veiklą, <u>privalo atleisti</u> nuo mokesčių to asmens iš atitinkamos veiklos toje priimančiojoje valstybėje gautas pajamas, kaip tai nustatyta šiame punkte minimuose Sutarties 19, 20 ir 28 straipsniuose.</p> <p>Pavyzdžiui, nuolatinis Lietuvos gyventojas kelis metus dirba Lietuvos Respublikos ambasadoje JAV patarėju. Jo iš šios veiklos gaunamos pajamos apmokestinamos Lietuvoje pagal Lietuvos Respublikos įstatymus, neatsižvelgiant į tai, jog jis pakankamai ilgai išbuvo JAV ir galėtų būti pripažintas JAV rezidentu pagal JAV vidaus įstatymus.</p>
--	---